

УДК 37.013

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ІНТЕРАКТИВНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кучай Алла, викладач-методист, Комунальний вищий навчальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка».

ORCID: 0000-0002-0133-2109

E-mail: allakuchai1@ukr.net

У статті розглядаються теоретичні аспекти сутності, структури інтерактивних педагогічних технологій та основи формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності. З'ясовано, відсутність єдиної освітньої структури інтерактивних педагогічних технологій. Зазначено, що застосування інтерактивних педагогічних технологій в освітньому процесі закладів дошкільної освіти здійснюється за умови безпосереднього втілення в освітній педагогічній діяльності з дітьми дошкільного віку запропонованої нами структури інтерактивних педагогічних технологій, яка набуває таких властивостей і станів, що забезпечують можливість ефективно організувати освітню діяльність та оптимально нею управляти.

Ключові слова: сутність, структура інтерактивних педагогічних технологій, педагогічна технологія, професійна готовність, майбутні педагоги закладів дошкільної освіти, інтерактивні педагогічні технології, освітня діяльність, діти дошкільного віку.

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF INTERACTIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES

Kuchai Alla, Teacher-Methodologist, Communal Higher Educational Institution "Taras Shevchenko Uman Humanitarian Pedagogical College".

ORCID: 0000-0002-0133-2109

E-mail: allakuchai1@ukr.net

The article deals with the theoretical aspects of the essence, structure of interactive pedagogical technologies and the basics of future teachers' of preschool educational institutions formation readiness to use interactive pedagogical technologies in their professional activity. It appeared that there is no single educational structure for interactive pedagogical technologies. The author states that the use of interactive pedagogical technologies in the educational process of pre-school educational institutions is provided with the direct implementation in the educational pedagogical activity with children of preschool age of the structure of interactive pedagogical technologies offered to us, which acquires such properties and states that provide the possibility of an efficient education management.

Provision of educational services for future preschool teachers is accompanied by a multifaceted component of this educational process. This is due to the fact that the effectiveness of obtaining a vocational education by future teachers of preschool education is mostly personal (increase of social status, development of cognitive competences, ability to self-realization, retraining and professional growth, relevant material status, etc.), which is useful for the development of society, in general.

From future preschool educators' point of view, the idea is gradually emerging that the use of

interactive pedagogical technologies in professional activity creates the necessary relationships and conditions for the formation of educational and life competencies of preschool children, and the development and upbringing of personality with an appropriate value system. In this regard, it seems quite important to define the very concept of interactive pedagogical technologies, structures and essence of this group of methods, and their differences from others.

The process of preparing students to the use of interactive pedagogical technologies in pre-school institutions should form a positive attitude towards innovative activity; to acquaint future teachers of pre-school educational institutions with innovative and interactive pedagogical technologies in preparing students for practical application of these technologies during the educational process with preschoolers.

Keywords: *essence, structure of interactive pedagogical technologies, pedagogical technology, professional readiness, future teachers of preschool education institutions, interactive pedagogical technologies, educational pedagogical activity, pre-school children.*

Сучасні освітні умови посилюють вимоги до готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти під час професійної підготовки у закладах вищої освіти, орієнтують на формування особистості, яка характеризується креативно-творчим типом мислення, ініціативністю, самостійністю у прийнятті педагогічних рішень та вирішенні педагогічних завдань. Це вимагає нових, інноваційних підходів упроваджених в освітній процес закладів освіти.

При цьому слід зазначити, що сучасні теоретичні та науково-практичні дослідження питань впровадження інтерактивних педагогічних технологій у закладах освіти недостатньо розкривають сутність, структуру інтерактивних педагогічних технологій та особливості процесу формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування вказаних технологій у професійній діяльності.

У зв'язку з входженням освіти України в європейський простір, нагальною виступає необхідність забезпечення конкурентоспроможних українських фахівців з дошкільного виховання на світовому ринку праці, тому перед майбутніми педагогами постають нові актуальні завдання щодо професійної готовності.

Проблеми підготовки майбутніх педагогів розкрито в сучасних наукових дослідженнях Н. Бібік, О. Безлюдний, І. Зязюн, С. Гаврилюк, Е. Карпова, В. Кремень, В. Кузь, Н. Кузьміна, В. Кушнір, А. Ліненко, Г. Нагорна, І. Осадченко, С. Семчук, Л. Хомич та ін.

Освітня діяльність має ґрунтуватися не на передачі готових знань, а на створенні умов для творчої, активної, дослідницької освітньої діяльності студентів. Майбутні педагоги закладів дошкільної освіти – особистості, які саморозвиваються, самовдосконалюються з урахуванням власноосвітньої траєкторії, що становлять цінність людського потенціалу нашої держави, стають суб'єктами сучасної професійної освіти. Відповідно, пріоритетом є підготовка конкурентоспроможних, креативних, соціально адаптованих та ініціативних майбутніх педагогів дошкільної освіти, здатних до професійного зросту, саморозвитку, спроможних удосконалювати власну освітню діяльність відповідно до потреб держави і громади, опановувати педагогічні інновації, застосовувати інтерактивні педагогічні технології у професійній діяльності.

Так, останнім часом ми можемо спостерігати підвищену увагу до проблеми формування готовності до застосування інтерактивних педагогічних технологій, а також пов'язаної з ними педагогічної творчості та надбань. Це спричинило велику

увагу та появу багатьох публікацій, присвячених цій тематиці (К. Ангеловські, Л. Акпинар, Л. Беседіна, Е. Брасуїк, М. Бургін, І. Дичківська, В. Журавльов, Г. Коберник, І. Підласий, О. Пометун, О. Попова, В. Слободчиков, В. Химинець, П. Щедровицький та ін.).

Особливе місце належить тим працям українських та зарубіжних учених, в яких аналізується професійна підготовка майбутнього педагога до застосування інноваційних та інтерактивних педагогічних технологій (В. Беспалько, І. Богданова, С. Бондар, М. Гриньова, І. Дичківська, М. Кларін, О. Падалка, О. Пехота, О. Пометун, Л. Беседіна, Г. Селевко, Ю. Харламов та ін.).

Однак, наукових розвідок, які б визначали сутність, розкривали структуру інтерактивних педагогічних технологій та вивчали проблему формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій є недостатньо.

Отже, беручи до уваги вищезазначене, метою публікації є уточнення ключових понять, сутності та структури інтерактивних педагогічних технологій, що сприяють формуванню готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності.

Сучасна система дошкільної освіти в Україні постійно потребує впровадження в освітній процес інтерактивних педагогічних технологій, які сприяють суб'єкт-суб'єктній взаємодії та активізації освітньої діяльності, зокрема і дітей дошкільного віку у закладах дошкільної освіти. Це вимагає від педагогів вміння швидко переорієнтовуватися в своїй професійній діяльності, використовувати новітні освітні, інтерактивні педагогічні технології, що спонукає освітян бути творчими, креативними, інноваторами та новаторами в системі дошкільної освіти. Майбутні фахівці з дошкільного виховання повинні не лише володіти теоретичними основами своєї професійної діяльності, але й якісно виконувати свої функції, виявляти нестандартне, креативне мислення, гнучку уяву й фантазію, здатність сприймати, розвивати й впроваджувати інноваційні та інтерактивні технології, застосовуючи інтеракцію у діяльності з дітьми дошкільного віку, володіти кооперативними вміннями роботи в колективі однодумців та колег, користуватись різноманітним технічним обладнанням, використовувати новітні технологічні засоби для організації своєї професійної діяльності.

Тому все більшого визнання набувають інтерактивні педагогічні технології. Їх сутність та структура відображають зв'язок теорії і практичної діяльності, що є ефективними засобами розвитку знанневої готовності і формування практичної готовності, що відіграє велику роль у підготовці майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти.

Так, у нашому дослідженні розглядаємо поняття «інтерактивні технології» опираючись на досягнення вітчизняних науковців – О. Пометун, Л. Пироженко, Г. Коберник [155], які у своїх працях вказували не на одну інтерактивну технологію, а на їхню велику кількість, застосовуючи дефініцію «інтерактивні технології». А також, зарубіжних науковців та дослідників, які переконливо доводили обґрунтування і застосування поняття «інтерактивні технології» у своїх наукових статтях та дослідженнях.

Зокрема, у дослідженні Kwok K., Ghrear S. (2016) вказується на те, що діти нині мають більше можливостей, ніж будь-коли раніше, вчитися, застосовуючи інтерактивні технології. Отримані результати підтверджують правильність використання інтерактивних технологій для збору даних в дослідницьких цілях; значення цих результатів для навчання дітей за допомогою інтерактивних засобів та ставлення батьків до інтерактивних технологій під час освітнього процесу [3].

Ми схиляємось до думки, що на сьогодні немає єдиного підходу у визначенні поняття інтерактивні педагогічні технології, їх сутності та структури. Тому переконані, що потрібно звернути увагу й на проблему «синонімічності» обґрунтування таких термінів як інтерактивні методи, технології та інтеракція в науковій, психолого-педагогічній літературі. В одних роботах інтерактивні технології названі технологіями, в інших – прийомами, у третіх – формами (методами).

Важливим для нашого дослідження є тлумачення сутності дефініції «інтракція». У понятті «інтракція» можна виділити два складники: «інтер» – між, «акція» – посилена діяльність [9, с. 19–31; 1; 2; 4]. Уперше поняття «інтракція» (від англ. interaction – взаємодія) з'явилося у США, увів його в соціологію та соціальну психологію американський філософ Дж. Мід [7, с. 213–221].

Т. Паніна та М. Скрипник поняття «інтракція» формулюють як «...здатність взаємодіяти або знаходитися в режимі бесіди, діалогу», а соціальна інтракція – комунікація в групі, під час якої індивіди «своєю поведінкою впливають на інших індивідів, викликаючи відповідні реакції» [12; 11, с. 37].

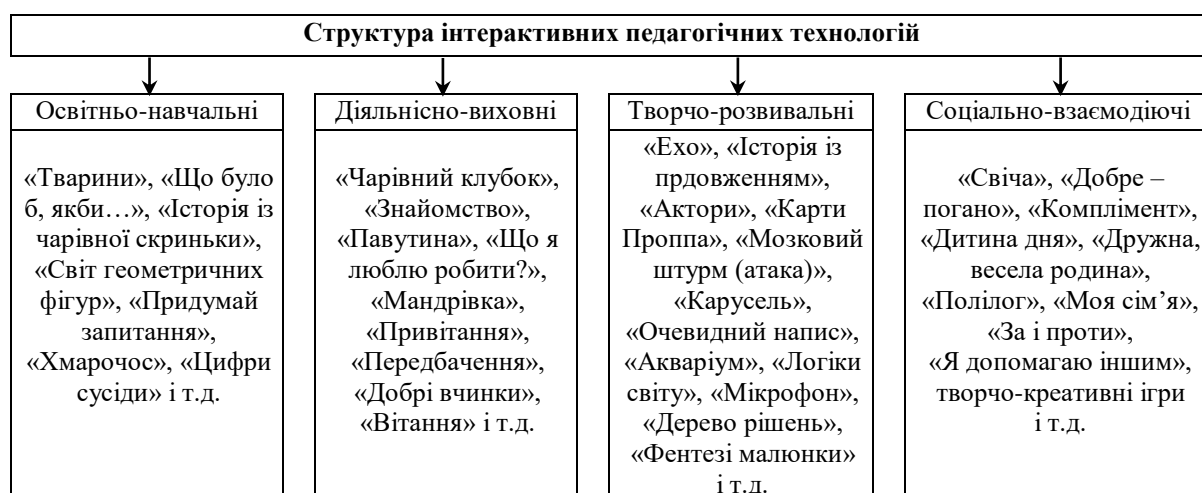
Таким чином, інтракція – активна взаємодія учасників освітнього процесу під час освітньої діяльності у закладах освіти, що ґрунтується на створенні сприятливих умов для розвитку творчо-креативних здібностей особистості. Це співнавчання, у процесі суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин під час застосування інтерактивних педагогічних технологій в освітній діяльності.

У своїх наукових працях О. Комар вказує, що інтерактивна модель передбачає застосування технологічного підходу і вбачається як використання у навчанні сукупності інтерактивних методів, загальною ознакою яких є принципи інтракції: багатостороння комунікація, взаємодія і взаємонавчання, кооперована освітня діяльність з відповідними змінами у ролі і функціях [6, с. 64–70].

Досить актуальним і важливим науковим підґрунтям для нас є наукові пошуки Г. Селевка, які розглядала і Н. Гончар – опираючись на те, що провідною діяльністю дітей дошкільного віку є гра, критерієм структури та класифікації інтерактивних педагогічних технологій [10, с. 45–48], тому ми обрали цільові орієнтації гри (за Г. Селевком):

- дидактичні – мають на меті здійснювати організацію пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку;
- виховні – покликані формувати моральні та естетичні позиції дітей;
- розвиваючі – спрямовані на розвиток творчих здібностей, мотивацію навчальної діяльності;
- соціалізуючі – сприяють навчанню спілкування [5, с. 45–48].

Пропонуємо розроблену і апробовану нами структуру інтерактивних педагогічних технологій для подальшого застосування під час освітнього процесу у закладах освіти.

Застосування інтерактивних педагогічних технологій із запропонованою нами структурою змінюють характер та підходи до освітнього процесу в закладах освіти. Що в свою чергу, впливає на сутність інтерактивних педагогічних технологій, на усвідомлене посилення формування готовності до застосування інтерактивних педагогічних технологій майбутніми фахівцями під час професійної діяльності з дітьми дошкільного віку.

Так, проведені дослідження показують, що інтерактивне навчання реалізується на практиці в закладах дошкільної освіти за допомогою інтерактивних педагогічних технологій та успішної інтеракції. Вони постають у сукупності способів (методів, прийомів, операцій) педагогічної взаємодії, послідовна реалізація яких створює умови для взаєморозвитку усіх учасників педагогічного процесу і передбачає позитивний результат. Під технологіями інтерактивного навчання розуміємо таку організацію освітнього процесу, за якої кожен бере участь у колективному, активному процесі пізнання та на взаємодії (інтеракції), спілкуванні усіх його учасників, що впливає на розкриття сутності такого навчання.

Таким чином, сутність інтерактивного навчання зводиться до того, що освітній процес у закладах освіти відбувається за умови, активної та постійної взаємодії (інтеракції) усіх співучасників педагогічної діяльності. Це співдіяльність та взаємонавчання (групове, колективне і навчання у співпраці), де і педагоги, і вихованці є рівнозначними, рівноправними суб'єктами навчання. Тому організація інтерактивного навчання вбачає моделювання життєвих ситуацій, використання творчо-рольових ігор, спільне вирішення освітніх проблем на основі аналізу ситуації за відповідних педагогічних обставин. Таке навчання сприяє ефективному формуванню теоретичних знань і навиків і вмінь, продукуванню людських цінностей, створенню позитивної атмосфери взаємодії та співробітництва, що надає змогу педагогам стати достеменними керівниками у колективах студентів та дітей дошкільного віку.

Таким чином, у закладах освіти педагоги застосовують певну структуру інтерактивних педагогічних технологій, що сприяє формуванню відповідальності, самостійності, розвитку креативності, практичних навиків в учасників освітнього процесу. Завдяки створенню ігрових, творчо-креативних ситуацій, впровадженню

інтеракції збагачується особистісний життєвий досвід. Окрім того, інтерактивні педагогічні технології спонукають до самоорганізації, планування ігрових ситуацій в освітньому просторі закладів освіти.

Отже, актуальність ознайомлення із сутністю, структурою застосування інтраактивних педагогічних технологій в освітньому процесі закладів освіти дає підґрунтя для творчого пошуку. Досліджено теоретичну основу апробації інтерактивних педагогічних технологій в умовах закладів освіти, що потребує подальшого впровадження таких технологій в освітніх планах при підготовці майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти.

Подальшого дослідження потребує проблема формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aguerro I. Complex knowledge and education competences. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000182526_eng (дата звернення: 02.02.2017).
2. Dickinson L. Self-instruction in Language Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 203 p.
3. Kwok K., Ghrear S., Li V. et al. Children can learn new facts equally well from interactive media versus face to face instruction. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5078753/> (дата звернення: 30.10.2016).
4. Maslow A. H. Towards a psychology of being. 2nd ed. New York: Van Nostrand, 1968. URL: <https://www.worldcat.org/title/toward-a-psychology-of-being/oclc/223343> (дата звернення: 16.01.2017).
5. Гончар Н. Формування готовності майбутніх вихователів до підготовки дітей до школи шляхом використання інтерактивних технологій. *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 2. С. 45–48.
6. Комар О. Інтеракція як основа освітнього співробітства на уроках у початковій школі. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. Умань, 2019. Вип. 1. С. 64–70.
7. Мид Дж. От жеста к символу. *Американская социологическая мысль. Тексты* / под В. И. Добренкова. Москва, 1996. С. 213–221.
8. Пометун О. І., Побірченко Н. С., Коберник Г. І. та ін. Інтерактивні технології: теорія та методика: метод. посіб. для викладачів ПТУ, коледжів та всіх тих, хто цікавиться застосуванням інтерактивних технологій у навчальному процесі задля його вдосконалення. Умань – Київ, 2008. 94 с.
9. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання. *Відкритий урок*. 2003. № 3–4. С. 19–31.
10. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: учеб. пособие. Москва: Нар. образование, 1998. 226 с.
11. Скрипник М. І. Інтерактивні технології в післядипломному навчанні: довідник. Київ: ДВНЗ «Ун-т менеджм. осв.», 2013. 202 с.
12. Современные способы активизации обучения: учеб. пособие / Т. С. Панина, Л. М. Вавилова; под ред. Т. С. Паниной. Москва: Академия, 2006. 176 с.

REFERENCES

1. Aguerro, I. (2010). Complex knowledge and education competences.
2. Dickinson, L. (1987). Self-instruction in Language Learning. Cambridge. Cambridge University Press.
3. Kwok, K., Ghrear, S., Li, V. et al. (2016). Children can learn new facts equally well from interactive media versus face to face instruction. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5078753/>
4. Maslow, A. H. (1968). Towards a psychology of being. 2nd ed. New York.
5. Honchar, N. (2016). Formuvannia hotovnosti maibutnix vykhovateliv do pidhotovky ditei do shkoly

- shliakhom vykorystannia interaktyvnykh tekhnolohii. *Naukovyi visnyk MNU im. V. O. Sukhomlynskoho. Pedahohichni nauky, Issue 2, 45–48* [in Ukrainian].
6. Komar, O. (2019). Interaktsiia yak osnova osvithnoho spivprobitstva na urokakh u pochatkovii shkoli. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly. Uman, Issue 1, 64–70* [in Ukrainian].
 7. Mid, Dzh. (1996). Ot zhesta k simvolu. *Amerikanskaja sociologicheskaja mysl'. Teksty. V. I. Dobren'kova (Ed.). Moskva, 213–221* [in Russian].
 8. Pometun, O. I., Pobirchenko, N. S., Kobernyk, H. I. et al. (2008). Interaktyvni tekhnolohii: teoriia ta metodyka. Uman – Kyiv [in Ukrainian].
 9. Pometun, O., Pyrozhenko, L. (2003). Interaktyvni tekhnolohii navchannia. *Vidkryti urok, 3–4, 19–31* [in Ukrainian].
 10. Selevko, H. K. (1998). *Sovremennye obrazovatelnye tekhnolohyy. Moskva: Nar. obrazovanye* [in Russian].
 11. Skrypnyk, M. I. (2013). Interaktyvni tekhnolohii v pislidyplomnomu navchanni. Kyiv: DVNZ «Un-t menedzhm. osv.» [in Ukrainian].
 12. *Sovremennye sposoby aktivizacii obuchenija. (2006). T. S. Panina, L. M. Vavilova; T. S. Paninoy (Ed.). Moskva: Akademija* [in Russian].